

UIT

O P E N B A R I N G E N II: 5.

Gedenkt dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeert u, en doet de eerste werken, en zoo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen, en zal uwen kandelaar, van zijne plaatse weren, indien gij u niet bekeert.

Wij hebben dezen Tekst, van de Ephesische kerk waarin de Heere Jezus, haar zeer ernstig bestraft, vermaant en scherpelijk bedreigt, niet zoozeer genomen, als een gelijkluidend voorbeeld voor ons, zoo als wij van den morgen, dien Tekst genomen hebben, van het Joodsche volk; maar veeleer, als een voorbeeld tot beschaming, en overtuiging van ons; opdat wij mogten zien, hoe Christus al aanstonds eene kerk wil bijkomen, en die in korten tijd geheel uitroeijen, die mogelijk, aan de honderdste part van de goddeloosheid, niet heeft schuldig gestaan, daar Neêrlands kerk nu, voor God aan schuldig staat. Zij hadden:

1. Maar kleine beginselen van dat verval, dat nu tot eene schrikkelijke hoogte, onder ons gekomen is.

2. Zij hadden onder zich, nog zeer veel goeds, daar wij niets van hebben, onder ons.

3. Daar was tusschen hen en ons, in 't geheel geene gelijkenis; zij waren nog eene zeer heilige en geestelijke kerk, in vergelijking van onze rampzalige en doode kerk.

4. En nogtans wilde de Heere Jezus haar haastig bijkomen, en roeijen haar geheel uit, indien zij het vervallene, door Zijne genade, niet schielijk beterden en herstelden. O! wat hebben wij dan niet te wachten!

Laat ons dan den staat dezer gemeente, eens wat nader gaan bezien, en letten dan op het woord (1) van vermaning, en dan (2) op het woord van bedreiging.

1. Van *vermaning*. *Gedenkt, van waar gij uitgevallen zijt!* — Hier in wordt hunne droevige schuld, kortelijk begrepen. Waar omtrent twee dingen zijn te overwegen: *waarvan* en *hoe* zij uitgevallen waren.

Waarvan zij waren uitgevallen. Niet (1) uit hunnen *arbeid* en werkzaamheid, in de uitwendige betrachtting der Godsdienst-pligten; (2) niet uit de *lijdzzaamheid*, in 't verdragen van vele vervolgingen en verdrukkingen; (3) noch uit hunne *getrouwheid* en *vrijmoedigheid*, in de belijdenis van de Evangelie-waarheid; (4) noch uit hunne *waakzaamheid*, en voorstand van dezelve, tegen de inkruipende dwalingen en valsche Leeraars; (5) noch uit de getrouwe oefening, van de kerkelijke tucht of *discipline*; (6) en in een woord, niet uit eenen *vromen, Christelijken* wandel, zoo veel het *uiterlijke* aangaat; neen, dit alles behielden zij nog, getrouw volstandig; en legden het zelfs ook nog toe, op eene gedurige, uitwendige reformatie of verbetering, van het gene onder hen vervallen was; deswegens werden zij dan ook nog uitdrukkelijk, en overvloedig geprezen van den Zaligmaker.

Maar zij waren alleenlijk uitgevallen, van hunne inwendige *eerste liefde*, waarmede zij voor dezen, in den eerste beginne hunner bekeering en roeping tot Christus, waren beziel geweest, door de Goddelijke genade. Dit moet hier van ons met Gods bijstand en inlichting wat nader geopend worden. Het geheele leven des Christendoms, de gansche Godzaligheid, die de Heilige Geest in ons werkt, bestaat in de drie genadens, die de Apostel ons aanwijst, 1 Cor. XIII: 13. *En nu blijft geloove, hoop en liefde; deze drie; doch de meeste van die is de liefde.* Deze is de ziel en het leven, van het gansche Christendom; zij is dat Goddelijke en hemelsch vuur, waar alle licht, leven, beweging, warmte, kracht en werking, van Godzaligheid en geloof, in onze harten en wandel, door verwekt, bestierd, en gaande gehouden

moet worden. Laat alleen die Goddelijke en Geestelijke *liefde* ontbreken, dan ontbreekt ook aanstonds alle waarachtig, inwendig geloof, Godzaligheid en geestelijk leven; en dan blijven er anders niet over, dan eene koude en onvruchtbare kennis, en bedriegelijk waan-geloof, loutere *geveinsdheid* en geesteloosheid, hoe ijverig, formeel, en naauwgezet, de menschen dan schoon ook mogen zijn, in hunne belijdenis, uitwendige deugden en godsdienst-pligten. *De liefde is de vervulling der Wet.* Rom. XIII: 13; *En het geloof is door de liefde werkende.* Gal. V: 6. *En het einde des geloofs, is liefde, uit een rein hart, en uit eene goede consciëntie, en uit een ongeveinsd geloof.* 1 Tim. 1 vs. 5; die hebbende, dan hebben wij alles; doch die missende, zoo missen wij alles: *want God is liefde; en die in de liefde blijft, die blijft in God, en God in hem.* 1 Joh. IV, vs. 16. En meer hebben wij niet noodig, dan dat God met Zijne liefde in ons blijft en dat wij met onze liefde in God blijven. — Dit zal nader blijken, als wij eens aandachtig op de eigenlijke *werking* der liefde acht geven; zij is zonder ophouden werkzaam.

a Jegens God, en den Heere Jezus Christus. Ziet Matth. XXII: 37, *Gij zult lief hebben, den Heere uwen God enz.* o! Zalige liefde! dan (1) hangt de ziel den Heere aan, en is één geest met Hem, 1 Cor. VI: 17; God is dan gedurig in hare gedachten; zij stelt dan den Heere geduriglijk voor zich, Psalm XVI, en hare oogen zijn geduriglijk op den Heere, Psalm XXV; zij aanschouwt Hem dan gedurig met de diepste verwondering, over Zijne onbegrijpelijke heerlijkheid en goedertierenheid, die Hij haar doet genieten. O! hoe smaakt zij dat de Heere goed is, en wordt zij *gedrenkt uit den beker Zijner wellusten*, Psalm XXXVI. Alle hare verlustiging en vreugde, is alleen in God, al haar roem en vertrouwen, is in den Heere alleen; al haar gesprek is dan van God; *Zijne verheffingen zijn in hare keel*, Psalm CXLIX: 6; *haar mond is dan gedurig vol van Zijnen lof; den ganschen dag van Zijne heerlijkheid*; ja dan is zij vol van kracht, van den Geest des Heeren. Micha III; dan is haar hart en wandel bij God, *in de hemelen*, terwijl haar ligchaam nog op aarde leeft en wandelt. O zalig, zalig liefde-leven! (2)

Dan kan zij niet verdragen, van God *afgezonderd te zijn*; want *liefde zoekt vereeniging*; zij moet bij haren God wezen, en met Hem wandelen, Gen. V. *Ik zal dan geduriglijk bij U zijn; en het is mij goed nabij God te wezen*, Psalm LXXIII. Als de Heere eens geweken is, dan treurt die God-lievende ziel, en bekommert zich grootelijks, om Hem te zoeken. Ziet Psalm LXIII: 2, *o God! Gij zijt mijn God enz.* zij rust niet, voor dat zij Hem weder gevonden heeft enz. (3) Zij acht God maar alleen, en laat alles varen buiten Hem. Ziet Psalm LXXIII, *wien heb ik nevens U enz.* (4) Zij *vrees* den Heere, uit zuivere Goddelijke liefde, en zoekt Hem in alles welbehagelijk te zijn; en wacht zich voor alles, waarmee zij Hem vertoornen of misnoegen mogt geven, *beproevende gedurig, wat den Heere welbehagelijk zij.* Eph. V: 10. (5) zij zoekt God in alles groot te maken, en te *verheerlijken*. Ziet 1 Cor. VI, *Gij zijt duur gekocht enz.* (6) Zij is bereid alle *kruis* en tegenspoed, voor Hem te ondergaan, en geduldig te verdragen, en zich door niets van Hem te laten scheiden; ja, ook niet door den dood; want deze *liefde is sterker dan de dood enz.* Hooglied VIII: 6, 7. (7) Hoe hangt die Godlievende ziel ook vast, aan Gods eeniggeborenen Zoon, den Heere Jezus Christus. O! hoe dierbaar is Hij haar! 1 Petr. II. Zij wilde liever duizend dooden sterven, dan van Hem gescheiden te worden; zij zegt met den Apostel, Philipp. I: 21, *het leven is mij Christus enz.*; en de *liefde van Christus dringt haar*, 2 Cor. V, en maakt haar tot alles bekwaam, en brengt haar over alles heen. O! wat is Zijn bloed en genade haar kostelijk! en alles wat aan Hem is, is haar gansch begeerlijk. Zij leeft in Hem; wandelt in Hem; wast in Hem op; sterft in Hem, en verlangt, om eeuwig met Hem te wezen, in den hemel Phil. 1. En uit die zuivere, geestelijke *liefde* tot God, in Christus, vloeit nu ook gedurig, de brandende en teedere liefde tot

b Gods Woord en waarheid, waarin, en waar door Hij zich zelve, aan ons openbaart enz. Ziet Jerem. XV, *als uwe woorden gevonden zijn heb ik ze opgegeten de ziel leeft daarbij*, Matth. IV, en niets kan deze *liefde uitblussen* enz. Hoogl. VIII.

c Ook in Gods wet en geboden. Ziet Psalm CXIX, *hoe lief heb ik uwe wet!* enz. O! wat is de ziel dan verliefd, op ware heiligheid; en hoe haat zij dan alle, ja zelfs ook de kleinste zonden, ook de liefste boezemzonden! *zij heeft een vermaak, in de wet Gods* enz. Rom. 7; zij treurt over de minste zonde, enz.

d. Ook is die Goddelijke liefde werkzaam, en wel gedurig, jegens alle instellingen en ordonnantiën van *Godsdienst*, zoo openbare als bijzondere. O! daar leeft eene God-lievende ziel in, om die zoo nauwkeurig en geestelijk, als haar doenlijk is, te onderhouden; en om daarmede vrucht, tot heiligmaking te doen, en den Heere, in Zijne eigene instellingen, gedurig te zoeken enz.

e En eindelijk, is die liefde ook werkzaam, jegens den *naasten*, volgens de tweede tafel der wet; en wel eerst, jegens alle de heiligen, die zij bemint, met eene teedere *broederlijke liefde*. Voorts ook jegens *alle menschen*, in allerlei standen en betrekkingen, gelegenheden en pligten, enz. zoo als God bevolen heeft. En eindelijk ook, jegens de *vijanden*, volgens des Zaligmakers vermaning. Matth. V. Ziet! zoo is de *Goddelijke liefde* dan, het gansche leven, en de Godzaligheid van een Christen; zoo *wandelt hij in de liefde*, Eph. V: 2, en *bekomt hij den wijsdom, tot zijns zelfs opbouwning*, in de liefde, Eph. IV: 16.

En die zalige liefde, is geheel een vrucht en werk, van den *Heiligen Geest*, in de harten van Gods volk; naardat de Geest, met Zijne hemelsche invloeden, in hun krachtdadig is, en zij door Hem leven en wandelen; daarna is die liefde ook overvloedig en krachtdadig, bestendig en toenemend, in hun hart en wandel. Zoo leert de Apostel Rom. V, *dat de liefde Gods, in onze harten is uitgestort, door den Heiligen Geest* enz. En hij noemt het *de liefde des Geestes*. Rom. XV: 30, en vermaant ons, *dat de vrucht des Geestes is liefde*, Gal. V: 22. Die *Geest* dan van ons wijkende, wanneer wij Hem, door onze zonden wederstaan, bedroeven of uitblusschen; zoo wijkt ook die *Goddelijke liefde* van ons; en wij verliezen met den Geest, dat hemelsch vuur, dat alle licht, leven en warmte van genade, in ons moet on-

derhouden. O! droevig verlies! dan sterven wij, en worden laauw, koud en geesteloos, en vervreemd van God in Christus, en van Zijne zalige gemeenschap enz.

Hiervan is het dan geenzins genoeg, dat wij die Goddelijke *liefde* eens bezitten, in het begin onzer bekeering; maar al ons geestelijk heil, is daarin gelegen, dat wij die hemelsche genade des Geestes, in onze harten getrouw bewaren, en die meer en meer zoeken aan te kweeken. Wij moeten alle waakzaamheid en naarstigheid, gedurig aanwenden, om dat Goddelijk vuur op den haard van onze harten, brandende te houden, en al meer aan te stookken. Wat leggen hiertoe, niet al ernstige vermaningen, in het Woord, om in *die liefde* van God, en den Heere Jezus, *toch te blijven*, Joh. XIV; 1 Joh. IV: 16. Om *ons zelve*, in *de liefde* Gods te bewaren, Jud. vs. 21; om daar in te wandelen, Eph. III: 17, om *daarin geworteld en gegrond te zijn*, Eph. III: 17; om daarnaar gedurig te jagen en te arbeiden, dat die liefde in ons, overvloedig worde, Philipp. I: 9 enz.

Al dit verhandelde, zal ons nu een klaar licht geven, in de eigenlijke schuld, van den Engel en gemeente van Ephesen, en *waarvan zij uitgevallen waren*. Niet geheel uit de Goddelijke *liefde* zelve, of uit den *grond* dier genade; want het tegendeel blijkt overvloedig, uit de prijzing van den Heere Jezus, wegens de genade, of het goede, dat zij nog behielden; maar zij waren uitgevallen, uit hunne *eerste liefde*, die zij wel eer zoo zuiver en Goddelijk, zoo levendig en werkzaam; zoo vol en overvloedig, en zoo toenemend, voor een tijd bezeten hadden, en waarover de Apostel hen zoo prijst, Eph. I: 15 schrijvende, dat hij gehoord had, van *het geloof in den Heere Jezus, dat onder hen was, en de liefde tot alle de heiligen*; en daarom niet ophield voor hen te danken enz. Dan helaas! in plaats van daarin te vorderen, en toe te nemen, door den Heiligen Geest, zoo waren zij daarin nu wel grootelijks verachterd, en hadden deze hunne vorige, *eerste liefde*, nu verlaten, en waren zij dan nu uitgevallen, om het maar eens kort te noemen (I) van *die zuiverheid en geestelijkheid* der liefde, die zij te voren bezeten hadden.

(2) Van die *levendige kracht en werkzaamheid* derzelve, waarmede zij eertijds bezielde waren, en die haren invloed toen had, in alle hunne verrigtingen. (3) Van dien *overloed en volheid* der liefde, waarmede zij toen als vervuld waren. (4) En van dien *aanwas en toeneming* der liefde, die zij voor eenen tijd gehad hadden. Ziet! hiervan waren zij nu he-laas! *uitgevallen* en allengskens ongevoelig, al meer en meer. — De Zaligmaker waarschuwt Zijne discipelen getrouw, voor dit groot en droevig gebrek, in het Christendom, zeggende Matth. XXIV: dat er haast een tijd zou komen, *waarin de liefde van velen zoude verkouden*. En ach! dit was nu der Epheseren beklagelijken toestand: hun eerste vurige en brandige liefde, was nu grootelijks *verkoud* en vervallen; zoo wel bij den Engel, of de Leeraars en Opzieners, als bij de gemeente, en alle de leden; — Zij lagen nu allen gevallen, in eene droevige geesteloosheid. En zoo is dan nu genoeg aange-wezen, *waarvan zij uitgevallen waren*. Nu volgt

Hoe zij aldus uitgevallen waren. (1) Eerst met een gering en klein *beginsel*, waar zij geen, of weinig acht op gegeven hadden. Even als eene ziekte, die begint met eene ligte onpasselijkheid, die men dan verzuimt, tot dat zij zwaarder wordt. (2) Bij *toene-ming*, en gedurige voortgang: want de zonde staat niet stil, maar neemt hand over hand toe, als er niet getrouw tegen gewaakt, en door de Goddelijke ge-nade, aanhoudend tegen gestreden en gearbeid wordt. (3) En eindelijk was hun verval nu, tot *zoodanige hoogte gekomen* dat, als er niet eindelijk in voorzien werd, het op het laatst, tot eenen geheelen uit- of afval zekerlijk stond te komen. Hierop legde de listige Satan het toe, en hier liep het, als van zelf naar toe; gelijk eene toenemende ziekte, waar gee-ne goede geneesmiddelen, tegen aangewend worden, dan eindelijk in den dood uitloopt. Want ziet! beide de Engel en de gemeente, bleven in dit droevige *verval*, nu maar zoo zorgeloos nederliggen, en op dat bedde gerust slapen. (a) Zij waren niet meer ge-zet, op eene teedere gemeenschap met *God*, maar zij hadden nu, het *afzwerven* lief gekregen, waarover de Heere een *wee* uitroept. Hoz. VII: 13. (b) Zij hingen niet meer aan het bloed van *Christus*, tot

eene dagelijkse besprenging op hunne zielen, waar-door hunne verdorvenheden, dan *inwendig* steeds toenamen. (c) En de *Geest* was bij hen ook niet meer, levendig en krachtig werkzaam, in de raderen hun-ner harten; maar zij werden van binnen, hoe langer hoe doodiger en geesteloozer. Aldus van den drie-ee-nigen *God*, en van eene gezette gemeenschaps-oefening met Hem, in den geest nu zoo afzwervende en ver-stoken blijvende, en daarover niet gevoelig en smar-telijk treurende enz., zoo nam het droevige kwaad, van allerlei *zondige verdorvenheden*, van hoogmoed, eigen-liefde, aardsgezindheid, geveinsdheid, blindheid, ongeloof enz., inwendig in de harten, dagelijks meer de overhand.

En het droevigste en beklagelijkste van alles was, dat zij dit, hun groot *verval*, niet regt *kenden*, en daar zoo bijzonder niet mede te doen hadden; want, zij waren verblind, door alle de *uitwendige* goede dingen, van het Christendom, die zij nog onder zich behielden; daar lieten zij het alles zoo op voorstaan, en hadden hierdoor veel inbeelding, van de goedheid van hunnen staat, en waren in dezen al vrij gelijk, aan die van Laodicea, die dachten en zeiden, *dat zij rijk en verrijkt waren* enz. Openb. III; en zoo wa-ren zij dan nu, met Ephraïm geworden, *als eene botte duif, zonder hart*. Hoz. VII: 11. — En zoo sommi-gen van dit groot verval, al iets meer zagen, en ge-waar wierden; zoo ijverden zij, door gebrek des Gees-tes, daartoch maar flauwelijk tegen; even als zieke menschen, die geene kracht hebben om te arbeiden enz., terwijl ondertusschen het verval *inwendig*, al meer en meer toeneemt. Weshalve de getrouwe Hee-re Jezus, om deze gemeente niet verloren te laten gaan, maar dezelve te behouden, en te herstellen; dan nu door den dienst van Johannes, deze ernstige poging bij hun kwam doen, door hen alzo te bestraffen, te vermanen en te bedreigen. Zijne vermaning be-helst, drie groote en voorname pligten: (1) Eene reg-te kennisneming, van hun droevig verval; (2) Hun-ne *bekeering* van hetzelfde; (3) En hunne herstelling, tot hunnen vorigen staat, en tot hunne *eerste wer-ken*. En om deze noodzakelijke pligten, met te meer kracht en gewigt, op hun aller harten te leggen, zoo

dringt Hij die bij hen aan, met eene zoo zware en schrikkelijke bedreiging, dat indien zij die pligten wilden verzuimen, Hij hen dan *haastelyk bij zou komen* enz.

Dit nu moesten zij *gedenken* enz. Het woordje *gedenken*, bevat het noodzakelijke van alle pligten en werkzaamheden, in den Godsdienst; en komt meermalen voor, onder anderen Pred. XII: 1, *gedenkt aan uwen Schepper* enz. Hier geeft het te kennen:

1. Eene gezette *kennisneming* van de zaak, gelijk de dichter eens zeide, *nochtans heb ik gedacht, om dit te mogen verstaan* Psalm LXXIII: 16. Zoo moesten zij ook *gedenken*, om te weten en te verstaan, waarvan zij uitgevallen waren. Dit was voor hun, eene zeer noodzakelijke kennis, die moest den grond leggen, tot het geheele werk van hunne boete en bekeering. De zonde moet altijd eerst regt gezien en gekend worden; en door het gedenken, aan ons verstand komen. Zoo zeide David Psalm LI. *Ik kenne mijne overtredingen*. Hij had er zooveel aangedacht, dat hij ze *kende*. Hiertoe moesten zij het woord lezen; hun vorig voorbeeld en staat, aandachtig inzien, en Christus vurig en ernstig om het licht van Zijnen Geest bidden, en zichzelf *na uwe doorzoeken* Zeph. II: 1; en bijzonder hunnen *inwendigen* staat, door eene ernstige overweging, van de *geestelykheid* van de Wet en van de heiligheid en alwetenheid van God, die de harten en nieren beproeft. Zij moesten hunne *harten* zetten, *op hunne wegen*, Hagg. I: 5; En dit ernstig bedenken en onderzoeken, gelijk David zoo van zich getuigt Psalm CXIX: 59, *Ik heb mijne wegen bedacht, en heb mijne voeten gekeerd, tot Uwe getuigenissen*. Hij had dit werk zoo getrouw en ernstig, en aanhoudend gedaan, dat het hem eenen aanleidenden grond, en sterk beweegmiddel geworden was, om tot den Heere en Zijne getuigenissen, waarvan hij afgeweken was, weder te keeren, en eveneens, moesten de Ephesiërs, hier nu ook doen, met de Goddelijke hulp en genade.

2. Eene *aandachtige overweging*, en dikwijlige overlegging van de zaak, in hunne harten. Zoo voegt David die beide te zamen, Psalm 143: 5. *Ik gedenk aan de dagen van ouds, ik overleg alle uwe daden;*

ik spreek bij mij zelven, van de werken uwer handen. — Zoo moesten zij hun verval ook ernstig overdenken; daar bij stilstaan; dat gedurig weder, en weder inzien, overleggen, om er al meer en meer gezigt, en gevoelige overtuiging van te bekomen. — Zij moesten zich daarover meest, en voor alles bekommeren, en stellen andere dingen geheel uit hunne gedachten.

3. Een *diepen indruk* en smartelijke *aandoening* van *berouw* en *schaamte* deswege, voor den Heere; want dit is altijd de vrucht van een regt gedenken, van onze zonden en afwijkingen van den Heere. — Daarom staat er Ezech. XVI, *dan zult gij uwe wegen gedenken en beschaamd zijn*. Ziet ook kap. XXXVI: 31. Nooit wordt er aan de zonde regt *gedacht*, als er geene ware boete, berouw en vernedering voor God, uit geboren wordt. — Dus moesten dezen dan ook, zoo aandachtig, ernstig en geduurzaam, nu aan hun verval *gedenken*, tot dat zij daarover, tot eene hartelijke droefheid, verslagenheid, schaamte en walging, van zich zelven gebragt waren.

4. Eindelijk geeft het ook te kennen, dat zij alle de hulpmiddelen moesten gebruiken, en in het werk stellen, zonder ophouden, waaronder dit werk konde gezegd en bevorderd worden. — De Leeraars moesten, in alle hunne predikingen, van dit verval handelen, en de gemeente daarover, uit Gods Woord onderwijzen, vermanen, bestraffen en bedreigen, zonder te vreezen, van daardoor het volk moedeloos en onbekeerlijk te maken, en het alles uit de hand te slaan. — Dit volk had religie, en pligten genoeg aan de hand; daar scheelde het niet aan; het ontbrak hun maar al te maal, aan *liefde* en *opregtheid*; op dit kwaad moest er dan steeds, met alle magt geërbid worden. — Wilden de menschen zich daartegen verzetten; daar moedeloos, verdrietig en baloorig onder worden; hunne religie en pligten verlaten, liever dan zich te bekeeren; dat moesten zij voor den Heere laten, die zoude, op Zijnen tijd, wel met dit volk weten te handelen. — De bedreiging die er achter aan komt, zal hun dat genoegzaam leeren. — Ook moesten zij hier, bij alle gelegenheid, onder malkanderen, meest en alleen van spreken, en daarover te

zamen zuchten en bidden; en die daartoe noch lust, noch hart, noch verstand hadden; die moesten het laten. — *Gedenkt* gij het maar te doen! zegt de Heere tot de Zijnen; praat gij daar met malkanderen niet overheen! maar wat gij doet, en waar gij zijt: in het eenzame of bij malkanderen, *gedenkt* altijd, legt en draagt het altijd op uw hart, *waarvan gij uitgevalen zijt*. Ziet dit behelst hunne eerste pligt.

Hunne tweede pligt is: *en bekeert u!* dit is mede nu het groote werk voor ons, en voor geheel Nederland, op dezen dag. — Maar zoo de Heere nu zijne genade niet tien malen aan ons verdubbelt, zoo ben ik maar al te wel bij mijzelven bewust, dater helaas! niets van vallen zal. *Bekeren* is, te haten het kwade, en te doen het goede; en dat alleen en geheel, door een opregt geloof in Christus, die tot beide deze deelen der bekeering, indien zij opregt zijn zal, Zijne genade moet schenken. Dus moesten dezen zich dan ook *bekeeren*.

a Door te haten hunne zonden en zich zelven; en door zich, met Gods genade, van hunne zonden geheel af te keeren. Hunne zonden was een *uitval* of verval, van hunne eerste liefde. Dit moesten zij nu van ganscher harte haten en verlaten, wanneer zij daaraan eerst wel gedacht, en regt grondig van overtuigd geworden waren; hetwelk dan bestond (1) in ter degen het snoode, schandelijke, schadelijke en God-onteerende, van hun kwaad te zien, waar het van afbragt en waar het hun naar toebragt. Welk eene snoode zaak het is, zijne genade, zijne eerste treden en levendige liefde voor den Heere te verliezen; en te vervallen tot eenen doodigen, geesteloozen, zorgeloozen en geveinsden staat; hetwelk, met alle uiterlijke werken van Godsdienst, van belijdenis en van devotie, niet kan worden goed gemaakt, noch verholpen. De menschen mogen het in zoo een geveinsden weg, van uiterlijke pligt, dan nog een tijd lang uithouden; maar God zal hen daarin, ook wel dra vinden en openbaar maken, dat zij niet zijn, hetgene zij vertoonen willen. (2) Zij moesten zich over hun groot verval, ook diep voor den Heere verootmoedigen; o! zij moesten hier met den hoogen en heiligen God te doen krijgen, met ootmoedige belij-

denis van hunne zonden, en zich schuldig te kennen aan zijnen toorn en straffen, met eene geheele verslagenheid en onderwerping, aan Zijne regtvaardige oordeelen en kastijdingen; en met belijdenis van hunne *ulterste onmagt* en radeloosheid, om zich zelven te kunnen helpen enz. (3) Zij moesten om de Goddelijke *genade* en *vergeving* van hunne zware schuld, in het bloed van Christus, zeer vurig, geloovig en aanhoudend smeeken, met David Psalm LI enz. (4) *Alsmede*, om de hulp van Zijnen *Geest*, tot hun herstel en weder oprigting. Zij moesten hunne *bekeering*, met aanhoudend, ootmoedig smeeken bij den Heere zoeken enz. (5) Ook bestaat dit eerste deel der bekeering, ook in het wel gekende kwaad, nu ook met het hart te haten; en zoo moesten zij dan, een opregten haat, tegen hunne zonden, zoeken te bekomen: eene verfoeiing, innerlijke walging en afkeer van dezelve, tot dat zij die niet langer meer, bij zich dulden of verdragen konden; want zoo lang wij de zonden, nog bij ons onthaal of huisvesting geven, zoo hebben wij dezelve, nog niet regt verfoeid, veroordeeld en gehaat. (6) Eindelijk bestaat dit deel der bekeering ook, in een dadelijk afkeeren, ophouden en verlaten van de zonde. — Zoo moesten dezen dan nu, door de genade Gods, ook metderdaad ophouden, van meer in dit hun verval, geesteloosheid en uitwendige pligten, te blijven leven. Zij moesten met allen ernst, daartegen nu gaan strijden en arbeiden; geweld doen op het Koninkrijk der hemelen, ten cinde zij van hunne doodigheid, laauwheid, geesteloosheid en geveinsdheid, met de daad, en geheel afstand deden, en daar niet langer in voortgingen en toenamen. — Ziet! dit was het eerste stuk hunner bekeering, die hier van hen gevorderd wierd. Het andere of tweede stuk, stelt de Heere hier in het bijzonder ter neder, als *hun derde pligt*, zeggende: *En doet de eerste werken*. — Dit ziet op het toekomstige; want het *gedenken* raakt het verledene; het *bekeren*, het tegenwoordige, en het doen der eerste werken, het toekomstige. Hunne eerste werken bestonden in twee dingen: (1) In een meerdere *overvloed* en *vruchtbaarheid*, van goede werken eertijds, dan zij nu deden, zoowel van uitwendige werken,

als bijzonder van verborgen en inwendige werken; zij waren toen werkzamer voor den Heere, in het verborgen gebed; in het aandachtig lezen en hooren, van het Woord; in het overdenken of stille meditatie; in de onderlinge zamenspreking, en heilige gemeenschapsoefening; in het strijden tegen de zonden; in het lijden van verdrukking, om den naam van Jezus; in de hemelsch-gezindheid, en het zoeken van de dingen, die boven zijn; in vasten en vernedering; aalmoessen en in andere heilige pligten. Nu hadden zij nog wel iets van dit alles, in hunne beoefening of praktijk overgehouden; ja, zij namen uiterlijk vele pligten, van den Godsdienst, nog al met gezetheid waar, als stellende daarin, het voorname wezen en leven van het Christendom; maar uithoofde, van hunne doodigheid en geesteloosheid, zoo waren zij, in alle hunne werken van Godzaligheid, nu zoo vruchtbaar en overvloedig niet meer, als voor dezen in hunne *eerste liefde*; daarom vermaant hun de Heere nu, dat zij hunne eerste werken weder zullen doen; dat is, dat zij door Zijne genade, zouden arbeiden, om weder tot hunne vorige gezetheid, vruchtbaarheid en overvloedigheid, en de werken der Godzaligheid te komen, als een vruchtbare boom, die eene menigte van goede vruchten voortbrengt. — Ten anderen bestonden hunne *eerste werken* ook, in eene meerdere *geestelijkheid*, *opregtheid*, geloof en heiligheid des harten, waaruit en waarmede zij dezelve deden; hunne zielen waren toen vol licht, liefde, genade, ijver en hemelsch-gezindheid, en vol Geest en geloof; zoo dat hunne *eerste werken*, dan zeer geestelijke, opregte, en heilige werken waren, die stoffelijk, om het zoo eens te noemen, veel beter en kostelijker voor God, van hen geschiedden, dan diezelfde werken, nu formeel en uiterlijk van hen gedaan wierden. Dus vermaant hen de Heere dan nu ook, dat zij de *eerste werken* weder zullen doen; dat is, dat zij zullen arbeiden om die, door Zijne genade, weder zoo heilig, zoo geestelijk, zoo geloovig, en met zoo veel liefde, ijver en hartelijkheid te doen, als voor dezen; en dat zij daarom zouden arbeiden, om tot hunnen vorigen geestelijken stand, en tot hunne *eerste liefde*, waaruit zij gevallen waren, door hun verzuim en achteloosheid, spoedig weder te keeren, en wederom zou-

den arbeiden, regt geestelijke, teedere, ijverige, geloovige en hemelsch-gezinde Christenen te worden. En dit was dan het andere stuk, van hunne bekeering, en hunne derde pligt, daar de Heere hun hier toe komt opwekken en vermanen.

En ziet! deze vermaning is (1) algemeen, voor de gansche gemeente van Ephesen, om dat het verval onder hen, algemeen was; zij raakte alle de Christenen, zonder onderscheid, en behoorde ook, tot alle belijders, die almede, op hunne wijze, hunne eerste liefde verlaten hadden, en tot groot verval, en zorgeloosheid gekomen waren; nogtans luidt de vermaning aan den *Engel*, of de hoofden en opzieners der gemeente; om dat deze, de voornaamste schuld, in dit droevig verval hadden, en daarom hen ook eerst, en moest te bekeeren, en deze vermaning in acht te nemen hadden; en met hunne eigene bekeering, de anderen moesten voorgaan, om de gemeente alzoo op te wekken; ook, om dat deze, het groote werk, der bekeering aldaar, in de gemeente te bezorgen hadden; want Christus had hun het opzigt en de bezorging der gemeente toebetrouwd, op dat zij waken zouden, voor alle de zielen, als die daarvan reenschap zouden geven enz. Dus moesten zij dan, op dit werk, de noodige order stellen; alle verordende middelen daartoe, zonder verzuim gebruiken; veel met ernst, voor de gemeente bidden enz. En zoo wil Christus, ook de eere van het kerkelijk Ministerie, daardoor in waarde houden, als zijnde zijn eigen, heilige ordonnantie: hoe zeer de zaken anders ook, al vervallen waren; Hij volgt en bevestigt hier, zijn eigene ordonnantie: hetgeen Hij de gemeente van Ephesen te zeggen, te vermanen, te bestraffen en te bedreigen heeft, dat maakt Hij eerst, aan de Opzieners bekend; en doet het dan, door middel van dezen, verder aan de gansche gemeente, en aan ieder bijzonder lid van dezelve, gelijk Hij dat heden nog doet; en die zich dan, tegen de prediking der Leeraars, en het kerkelijk ministerie aankant, als dezen, volgens Christus Woord en bevel handelen, die bezondigen zich hoogst zwaar, tegen den Heere; en als hij daarin hardnekkig, met zijn wijs of dwaas hoofd, in wil voortaan zoo wordt hij van Christus verklaard, voor een

heiden en tollenaar, die geen deel, in Gods Koninkrijk zal hebben. (2) Ten anderen, indien zij deze vermaning van Christus verstaande, mogten spreken van hunne onmagt, tot dit groote werk der bekeering, gelijk ons volk, dat gaarne in hunne zonden blijft leven daar telkens veel van praat; zoo moeten zij maar letten op het hoofd, of de inleiding van den brief, welke hun leerde, dat de vermaning van Hem kwam, *die de zeven sterren, in Zijne regterhand houdt*, en hun dagelijks licht genoeg zoude geven, door die sterren, indien zij Zijne Leeraars maar hooren, en niet wijzer dan zij, wilden wezen, om hen gedurig, over alle zaken te bekibbelen of te berispen, en door het licht, van hunne armhartige wijsheid, het licht en schijnsel van die sterren van Christus, voor zich zelven uit te dooven. Ja, zij moesten weten, dat deze vermaning van Hem kwam, *die in het midden der zeven gouden kandelaren wandelt*, en die altijd gereed en nabij genoeg was, om hunne ootmoedige en ernstige gebeden tot Hem te hooren, en hun geene genade, die zij noodig hadden, en maar geloovig van Hem verzochten, ooit te weigeren. Die twee dingen waren overvloedig genoeg, voor een ieders onmagt en onbekwaamheid, tot het werk van hunnen pligt.

Nu laat Christus, om deze vermaning gewigt en kracht bij te zetten, opdat dezelve van niemand eenigzins veracht wierde, daar een ernstig en scherp dreigement achtervolgen, zeggende: *en zoo niet, ik zal u haastelijk bijkomen, en zal uwen kandelaar van zijne plaats weren, indien gij u niet bekeert*.

Een oordeel geliefden! dat de Heere, gelijk Hij gewoon is te handelen, zou uitvoeren, langs drie bijzondere, ontzaggelijke wegen, van Zijnen toorn. (1) Door verdonkering; (2) door afbreking; en (3) door eene geheele *verderving* of *uitroeijing*, van den kandelaar te dier plaats.

1. Door *verdonkering*; dat is, door het wegnemen van Zijn *licht*, van die gemeente of kandelaar; te weten het licht (1) van Zijnen *Geest*. (2) Van Zijn *Woord en waarheid*. (3) Van *heiligheid* en *Godzaligheid*. (4) Van *blijdschap* en *voorspoed*.

(1) Het licht van Zijnen *Geest*. — De *Geest* Gods

is de *werkmeester*, van alle waarachtig, *Goddelijk licht* in de ziel; en daarom de *Geest* der wijsheid, des verstands en der kennis, Jes. XI. De *Geest der wijsheid, en der openbaring in de kennisse Gods*, Eph. I: 17. Als de opzieners, en de lidmaten der Gemeente, onder levendige invloeden, en bewerkingen van Gods *Geest* leven, dan wandelen zij gedurig in het *licht*, van des Heeren aangezigt; en dan schijnt en licht die kandelaar, inwendig zeer zuiver en helder; maar, als door een oordeel Gods, die *Geest* van eene gemeente wordt weggenomen, dan wordt dat *Goddelijke, hemelsche licht*, inwendig uitgebluscht, en dan komt er eene droevige duisternis, blindheid en geesteloosheid, binnen in de harten van de Leeraars en van het volk; waartegen de Zaligmaker, de Zijnen zoo waarschouwt Joh. XII, *nog een kleinen tijd is het licht bij ulieden* enz. Wat was David, om zijner zonden wil, hier niet voor bevreesd! hoe bidt en smeekt hij, tegen dit droevig oordeel! Psalm LI, *neemt uwen Heiligen Geest niet van mij!* en dit bedreigt de Heere hier nu, dat Hij Zijnen *Geest* van hun zou wegnemen, en alzoo hunnen kandelaar zou verdonkeren, en hen van dat zalig licht des Geestes beroven. Het was nu met hen, als voorheen met het Joodsche volk, Ezech. X, de *Geest* of de heerlijkheid des Heeren, stond reeds op den dorpel van het huis, en gereed om te vertrekken, maar zou nu van den dorpel, naar buiten treden, en geheel weggaan, en van hen wijken; en dan zouden zij eerlang worden, als *eene vallei van dorre beenderen*, Ezech. XXXVII.

(2) Met den *Geest*, zou de Heere dan ook van hun *Zijn Woord*, en het licht der *Evangelische waarheid* wegnemen, dat nu nog, op hunnen kandelaar bleef schijnen; (a) door een noodwendig gevolg, van het gemis en vertrek van Zijnen *Geest*, waardoor der menschen harten, dan inwendig verblind, en verduisterd wordende, en niet meer, door den *Geest*, *in alle waarheid geleid wordende*, Joh. XVI: 13, zij dan nu maar natuurlijke, vleeschelijke en valsche begrippen, van de waarheid des Geestes maken; hetwelk dan, de eigenlijke bron en fontein is, van alle dwalingen en ketterijen enz. (b) Door den Satan toe te

laten, om de harten en de zinnen, van de Leeraars en het volk te verblinden, *opdat hun niet bestrale de verlichting des Evangeliums* enz. 2 Cor. IV: 4; dan verzinken zij allengskens, in eenen afgrond van *dwalingen*, en verliezen de waarheid des Evangeliums, uit hunne harten; haten en verwerpen die nu, en staan ze met alle magt tegen; gelijk de Heere, dit droevig oordeel, aan de geesteloze gemeentens alzo bedreigd heeft. 2 Thess. II: 10, 11 *daarvoor dat zij de liefde der waarheid, niet aangenomen hebben, om zalig te worden; daarom zal God hun zenden eene kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden gelooven.* (c) Door *valsche Leeraars*, onder hun te zenden, om de dwalingen en ketterijen met kracht voort te planten, en er velen te verleiden; gelijk Paulus, toen hij van Ephesen, voor altijd vertrok, hun dit zwaar oordeel Gods, alzo zekerlijk bedreigt, Hand. XX: 29, *want dit weet ik, dat na mijn vertrek, zware wolven, tot u komen zullen, die de kudde niet sparen.* En zoo *struikelt de waarheid dan nu, op de straten.* Jes. LIX: 14, en wordt dan nu, zelfs van hare belijders, met voeten getreden; en die dan nog, voor de *waarheid* willen spreken, die stellen zij tot eenen roof, en bloot voor de algemeene haat en vervolging.

(3) En met den *Geest*, en de *Evangelie waarheid*, zou de Heere dan ook wegnemen, het licht van *heiligheid*, en ware *Godzaligheid*. Dit moet noodwendig volgen; dewijl zonder den *Geest*, en de *waarheid*, geene *Godzaligheid* kan bestaan. Dus zouden dan (a) alle *zonden* en *verdorvenheden*, weldra geweldig inbreken, en de overhand nemen; de Satan zou de harten nu beheerschen; en de Heere zou, met Zijn Woord en Geest, nu van hen geweken zijn. Hoz. IX. Wie kan er eene beschrijving van geven, van het atheïstisch en gruwelijk *zonden wezen*, dat er dan noodzakelijk moet komen? (b) En het gene zoo een volk, dan nog aan de hand blijft houden, van den ingestelden *Godsdienst*, dat is dan anders niet, dan eene vervloekte *geveinsdheid* of huichelarij; eene doode sleur en slenter enz.; dat is die *laauwheid*, die bij den Heere, zoo walgelijk en verfoeijelijk is, dat Hij ze daarom, uit Zijn mond wil spuwen.

(4) En bij dit alles zou de Heere dan ook het licht, van *blijdschap* en *voorspoed*, van hun wegnemen; want, wat waarachtige *vreugde*, troost, heil en *voorspoed* enz., kunnen er toch zijn, zonder den *Geest*, zonder de *ware leere*, en de opregte *Godzaligheid*? o! God zou dan, in Zijn grimmigen toorn, allerhande straffen, oordeelen en ellenden, over hun brengen; en alle hunne zegeningen en gewenschte dingen, nu *vervloeken*; daar zou nu, een oordeel Gods op alles liggen, en de *vloek* zou hen *verteeren* Jon. XXIV: 6; en alles zou tot hun verderf, en eeuwige verdoemenis uitloopen; want, dat is het *wee*, dat de hooge God, over een volk heeft uitgesproken, waar Hij *van geweken zou zijn*, Hozea IX.

Ziet! zoo zou de Heere hunnen kandelaar *verdonkeren*, en Zijn licht daarvan wegnemen. Dit is het schrikkelijk oordeel, dat de Zaligmaker ook den Joden bedreigde, Matth. XXI: 43, *daarom zeg ik u lieden, dat het koninkrijk Gods, van u zal weggenomen worden, en eenen volke gegeven, dat zijne vruchten voortbrengt.* En dat heeft Hij ook aan hun uitgeoeverd, wanneer Hij *Zijnen Geest, Evangelie, Leeraars*, en alles, eindelijk van hun weggenomen en tot de Heidenen gezonden heeft, die dit alles blijdelijk, en met dankbaarheid ontvangen hebben. Ziet! zoo zoude de Heere het hier te Ephesen, indien zij weigerden zich te bekeeren, dan alles eerlang, geheel donker en duister maken, volgens Jerem. XIII: 16; *gavat eere den Heere, uwen God, eer dat Hij het duister make.*

2. Bedreigt Christus hier den Engel, in de gemeente van Ephesen, niet alleen de *verdonkering*, maar ook de *afbreking* en verderving, van hunnen kandelaar; Hij zou dien allengskens komen *afbreken*, gelijk er gezegd wordt, Job XII: 14, *ziet! Hij breekt af, en het zal niet herbouwd worden.* Ook dit, is een bedreigd oordeel van den Heere, aan onbekeerlijke zondaars Num. XIV: 34, *en gij zult gewaar worden mijne afbreking.* O! droevige gewaarwording! want wie zal dan meer opbouwen, als God alles in Zijn toorn verderft en afbreekt? — En dit schrikkelijk oordeel, voert de Heere, aan eene gemeente uit, om hare zonden (1) als Hij den Gods-

dienst, en alle de heilige ordonnantiën en instellingen, die zonder den Geest en de waarheid, onmogelijk bestaan kunnen, nu allengskens laat vervallen, tot eenen dooden en geveinsden sleurdienst en bijgeloovigheid, waarmede de menschen nu alleenlijk, van God afwijken, en hunne zielen, hoe langer hoe meer verderven. (2) Als Hij de *heining-muren* of beschutsels van zijne Kerk, van dag tot dag laat vervallen, en meer en meer omverwerpt, en alzoo hen nu doet open en bloot leggen, voor den Satan, en zijne heillooze werktuigen enz. Dit is dat droevig oordeel, dat de Heere den Joden bedreigt. Jes. V. — (3) Als Hij de meest getrouwe *Leeraars*, Herders en Opzieners, uit de gemeentens dan ook wegneemt. Deze zijn de lichtende *sterren*, die *Christus in Zijne regterhand heeft*, vs. 1; zij zijn het *licht der wereld*, en zijn gezet als *kaarsen*, op den *kandelaar*, om te *schijnen*, *allen die in den huize zijn*. Matth. V; 14, 15. Deze lichten neemt de Heere dan weg; of door verplaatsing en wegvoering, naar andere kerken en gemeentens, om daar met meerder vrucht, te schijnen en te lichten, zoodat hunne *Leeraars*, als met *vleugelen weg vliegen en hunne oogen die niet meer zien*. Jes. XXX: 20; of door den dood, gelijk God zeide; Zach. III: 11, *en ik heb drie herders, in eene maand afgesneden*; of door hen onbekwaam te maken, tot Zijnen dienst, door ziekten, zwakheden of andere toevallen, zoodat de gemeente, geen nut, noch voordeel van hun kan trekken, wanneer het al mede moet heeten: *Ik zal den Herder slaan, en de schapen Zijner kudde, zullen verstrooid worden*. Matth. XXVI: 31. (4) Als hij de beste *Christenen*, en de wijsste en vroomste leden der gemeente, de helderste lichten van den kandelaar, Eph. V, dan almede wegneemt: het zij door den dood, latende de Godzaligen allengskens uitsterven, en die een voor een te huis halende, gelijk wij dat lezen Jes. LVII: 1, *de regtvaardige komt om, en daar is niemand, die het ter harte neemt; en de weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de regtvaardige weggeraapt wordt, voor het kwaad*. Ziet! zoo *verdonkert* de Heere dan den kandelaar, en *breekt die ongevoelig af*.

(3) Waarop dan eindelijk, ook het derde stuk, van deze schrikkelijke bedreiging moet volgen, zijnde de geheele verdelging, en *uitroeijing* van den kandelaar; want, de kandelaar alzoo *verdonkerd*, en allengskens verdorven, en *afgebroken* zijnde, door de almachtige hand, van eenen vertoornden Zaligmaker, kan nu onmogelijk langer bestaan, of behouden worden. Als Christus zulke doodelijke slagen, aan eene zondige Kerk of gemeente, reeds heeft toegebracht, in Zijnen grimmigen toorn, dan kan zij nu niet langer, eene Kerk of gemeente van Hem blijven; maar zij moet dan ook geheel van Hem verdorven, ontkerkt en uitgeroeid worden. En dit voert de Heere, dan ook eindelijk uit; (1) door zoo een volk of gemeente, nu eindelijk geheel te *verlaten en haar haren scheid-brief te geven*. Jerem. III: 8; dan wil de Heere met haar niet meer te doen hebben, en geene onderhandeling of gemeenschap nu meer, met haar houden; maar zegt: noemt haren naam *Lo-ammi*; *Want gij lieden zijt Mijn volk niet, zoo zal Ik ook de uwe niet zijn*. Hoz. I: 9; dan vernietigt Hij, Zijn verbond met haar, en *verbreekt den stok liefelijkheid en zamenbinders*, en wil haar nu niet langer *weiden en beschermen*. Zach. XI. — (2) En daarop volgt dan nu helaas! een geheele zondvloed van Gods oordeelen, over zoo een trouweloos, verlaten en onbekeerlijk volk, om het gansch te verderven en uit te roeijen. O! wie kan daarvan eene beschrijving geven? (3) Dan *verstrooit* haar de Heere, en drijft ze weg, als kaf in den wind. (4) Dan geeft Hij haar over in de handen van *hunne vijanden*, en der ongeloovigen, die hen dan wreedelijk vervolgen, verdrukken, beroven en te onder brengen; dan verwoest de Heere hare huizen en kerken, en doet hen vergaan en omkomen, in duizend ellenden. — (5) En het overblijfsel van zoo eene gemeente, laat Hij dan weder geheel vervallen, tot eenen *heidenschen* staat, gelijk zij te voren geweest waren, eer zij het licht des Evangeliums ontvingen.

En hiermede is zoo eene kandelaar, dan nu *verdonkerd, afgebroken en uitgeroeid*; en dan is zoo eene gemeente of kandelaar, nu *geweerd, of bewogen van hare plaats*; en de Heere heeft, in die

plaats nu, geene Kerk, of gemeente, of kandelaar meer.

Ziet daar, mijne Vrienden! ontzet u daarover! dit is het schrikkelijk wraak-oordeel, dat de Heere hier, aan den Engel en het volk van Ephesen, door Johannes laat bedreigen, indien zij zich niet wilden bekeeren, maar Zijne vermaning verachten en verwerpen.

Eene voorname leering voor ons, uit dezen Tekst, is dat, indien Christus, om een enkel verval van de eerste liefde, daar nogtans eenige genade en liefde, in den grond over blijft, en eenig waarachtig wezen van een Christendom, ja, daar nog vele goede werken aan de hand gehouden, en de pligten van het Christendom, dagelijks nog, in den trein, geoefend worden; daar alle dingen nog, met goede orde en geregeldheid toegaan; en daar, door eene getrouwe Kerk-tucht of discipline, nog ernstig gewaakt wordt, tegen de dwaling in de Leer, en alle ergernissen in den wandel; zoodat daar nog vele dingen, in haar moeten geroemd en geprezen worden; en daar maar, eene enkele zaak te bestraffen valt, namelijk, het *verlaten van de eerste liefde*; indien, zeg ik, Christus, de Heere, alleen om zoo eene enkele fout, zoodanig eene, anders goede gemeente, al aanstonds strengelijk bedreigt, dat Hij haar haastelijk zal komen uitroeijen, op eene schrikkelijke wijze, en haar te eenemaal zal ontkerken, dat zij in der eeuwigheid, geene Kerk of Gemeente meer zijn zal; en indien Hij dat zelve ook metderdaad alzo gedaan heeft; hoe grootelijks zullen alle die Kerken en Gemeentens, dan niet wel, voor Christus toorn, te vreezen en te beven hebben, die mogelijk duizendmaal erger of slimmer zijn, dan dusdanige Gemeente, die aanstonds ontkerkt, en geheel uitgeroeid wordt! — Och! of wij zulks allen te zamen, eens met ernst bedachten! opdat wij daar uit leerden (1) hoe geheel heilig en verschrikkelijk de Heere Jezus is, wanneer Hij maar, over eenig ding, een ongenoegen neemt; hoe Hij dan haastig, en als in een oogenblik kan komen, en roeijen een volk en Gemeente uit, en *weeren den kandelaar*, hoe helder hij anders ook moge schijnen, geheel van *zijne plaats*, en werpen de *sterren*, die aldaar schij-

nen, uit Zijne hand weg, of plaatsen die elders, daar haar licht, met meer vrucht kan schijnen. (2) *Als-mede*, dat er niet te spotten is, met Christus aanhoudend geduld en langmoedigheid, dewijl Hij ons *haastelijk kan bijkomen*, en nemen Zijne langmoedigheid in een oogenblik van ons weg. — Daarom wordt er zoo ernstig vermaand, Psalm II. *kus den Zoon!* dat is, veracht Hem niet langer, maar omhels Hem, met een opregt geloof, liefde, vreeze en gehoorzaamheid; *opdat Hij niet toorne*. (3) Hoe diegenen, den zwaarsten toorn van Christus te wachten hebben, die zich meest, tegen Zijnen wil en vermaning stellen; die de Leeraars daarom haten, en gedurig tegen spreken, beknibbelen en bedroeven, en de schuld van 's volks onbekeerlijkheid, op hun willen leggen, om dat zij Christus last, getrouw zoeken uit te voeren, op het algemeen verval, geesteloosheid en geveinsdheid van allen, zonder onderscheid, bij alle gelegenheden, met ernst werken, als de eenige weg, om al het volk, door Gods genade, tot hun diep verval en schuld te brengen, en tot die pligt, die hier allereerst geboden wordt, en vooraan staat, *gedenkt van waar gij uitgevallen zijt!* Even, als ware zoodanig prediken, op den duur, de regte weg, om het volk tot moedeloosheid te brengen, en alles uit de hand te slaan. — Gewisselijk, alle de zulken hebben groote reden, om te sidderen en te beven voor Christus, om dat zij Zijn gebod en vermaning, niet willen laten gelden, Zijne sterren, die Hij in Zijne hand houdt, niet willen laten schijnen; zich zelve niet willen bekeeren, en ook anderen niet, langs Christus weg, willen laten bekeeren. — Helaas! Christus zal Zijne eer, van alle de zulken, op Zijn tijd wel zoeken; maar Hij geeft hun dezen dag nog, tot ware boete en bekeering. — Och! of Hij hun daarbij, ook Zijnen Geest en Zijne genade mogt schenken.

Mogten wij nu nog verder, van dezen Tekst ons noodig gebruik maken, overeenkomstig onzen jammerlijken staat, en droevige gelegenheid; want ziet! dit zelfde woord, roept de Heere Jezus Christus nu tot ons, en tot geheel Nederland, en zegt: o! volk van Nederland! *gedenkt toch nog eenmaal, waarvan*

gij uitgevallen zijt! gedenkt het allen in 't gemeen, en elk in het bijzonder, voor zijne eigene ziel! helaas! hierin ligt onze jammerlijke zonde, en schuld voor God wel allermeeft (1) dat wij zulks, tot hiertoe nog niet hebben willen *gedenken*, en dat bijna niemand zich zulks wil aantrekken, en nemen de groote zaak, van zijn eigen, en des ganschen Lands, allerdroevigste ellende en verval, ooit eens regt ter harte. (2) Hier staat, meest al het volk, ten uitersten blind, ongevoelig en zorgeloos; zij weten niet, *van waar zij uitgevallen zijn*; zij begeeren het ook niet te weten; integendeel, al wat er nog steeds, van het rampzalige verval van Land en Christendom, geschreven, geleerd, en op Gods bevel gepredikt wordt, dat wordt alles niet aangenomen of geloofd; maar, of ongevoelig en onverschillig aangehoord; of anders met eene booze wrevelmoedigheid, tegen gegaan en ganschelijk verworpen; daar moeten Gods arme dienaars, al den dag om gesmaad, om gehaat, om gelasterd, en tegen gegaan worden; en velen maken er thans hun werk van, om hen, bij alle gelegenheden te bekibbelen, en hun dienst maar allerwegen, onnut te maken; want zij kunnen het niet verdragen, dat er gedurig met ernst aangedrongen wordt, waarvan zij, en het geheele Volk, en ook het geheele Christendom, nu allen gezamenlijk, door de zonden *uitgevallen zijn*. Och! mijne vrienden! wilde ik het zwijgen, op dezen dag, de Heere zoude het luide roepen, en voor ons uitspreken. — (3) Het is zoo verre van daan, dat wij naar Christus vermaning, eens eenmaal zouden gedenken, *waarvan wij uitgevallen zijn*; dat wij nu integendeel, nog opgezwollen zijn, van die Laodicesche inbeelding, *dat wij rijk en verrijkt zijn* enz.; ofschoon het meeste volk, zoo koud in de liefde Gods, en in den ijver der Godzaligheid is, als de dood zelve; en wij naauwelijks, eenige schaduw of gedaante meer, van een regt Christendom vertoonen; dat kan niet helpen, dat moet evenwel een even goed en deugdzzaam Christendom zijn; het ga dan zoo het ga; al wordt er nooit een boetvaardige traan, over de zonde gezien; al ziet men honderd duizend zonden, en zware zonden, tegen de Wet Gods nu bedrijven, daar nimmermeer belijdenis voor God, of voor de menschen

van gedaan wordt; de staat van het volk, moet evenwel goed zijn; het moeten evenwel Christenen, lieve kinderen wezen, al zouden Christus arme kinderen en dienaren, zich over derzulken schrikkelijke onbekeerlijkheid en verstoktheid, dan ook dood zuchten en treuren. Helaas! wat zijn dat nu geene droevige en bittere tijden; en wat hebben die Leeraars, en de Christenen, die het dagelijks zien en behandelen moeten voor den Heere, nu niet een hard lot! Wat is dat niet verre af, van een *gedenken*, *waarvan wij uitgevallen zijn*! Wat zal het dan zijn van eene hoop, op eene waarachtige bekeering? nogtans is Neêrlands volk, nu niet meer, slechts uitgevallen en vervallen, van *hunne eerste liefde*; maar hun verval is zeer nabij gekomen, aan eenen geheelen afval; het is nu niet meer, *dit heb ik tegen U! dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten*, gelijk het met die, van Ephesen was; maar, gelijk wij dezen morgen zagen, *mijn volk heeft twee boosheden gedaan*. — O! hoe zijn wij nu *uitgevallen*, uit die eerste liefde onzer voorvaderen! welk eene verbastering en ontaarding, is er niet, onder hunne nakomelingen! Wat verschilt de Kerk van Nederland nu niet, van het gene zij eertijds was! hoe zijn wij uitgevallen! (1) van de *liefde Gods* en van den Heere Jezus; (2) uit de *liefde des Woords*, en der heilige *waarheid*. (3) Uit de liefde, van Gods wetten en geboden. (4) van den *Godsdienst*, en van de zuivere instellingen en ordonnantien des Evangeliums. (5) Uit de liefde tot de getrouwe Leeraars, en Gods ware vrome volk. (6) Uit de liefde, tot de *Godzaligheid*, en tot een heilig, nedrig en ijverig Christendom. (7) Kortom, hoe zijn wij nu uitgevallen, uit al het goede, en uit het geloof, dat door de liefde werkende is; en tot welk een uiterste verval, en snoode afval van God; tot welk eene schrikkelijke geveinsdheid, hoogmoed, goddeloosheid, geesteloosheid en onvruchtbaarheid, zijn wij thans niet gekomen! en tot welk eene ongeneeslijkheid en onbekeerlijkheid, onder alle de genade middelen! en hoe is dit verval nu niet algemeen doorgedrongen, onder alle ordens en staten of standen van menschen! Wie toch is er vrij van gebleven? Zelfs niet de weinige ware vromen; die zijn al mede, nu tot de uiterste geeste-

loosheid vervallen, en hebben bijna, geene gedaante meer, van een volk Gods; en zitten onder de geveinsden, en wereldsche kinderen nu verward, gelijk de goede tarwe, op een woest land, onder het onkruid, helaas! de dingen kunnen onmogelijk, zoo gezegd en genoemd worden, gelijk die waarlijk zijn. De Heere zal zelve, in een ieders hart, met Zijnen overtuigenden Geest, moeten komen werken, indien er iets van gezien zal kunnen worden, op eene regte wijze.

Ondertusschen moeten wij ons allen, ten hoogsten verwonderen, over Gods langmoedige verdraagzaamheid, en oneindige barmhartigheid, over ons en het geheele Land. — (1) Dat Hij ons, tot heden toe, niet heeft uitgeroeid, en te ondergebragt. (2) Dat Hij Zijn Woord, Zijne ordonnantiën, en Zijn Kandelaaër of Kerk, nog niet, uit het midden van ons heeft weggenomen. (3) Dat Hij met Zijn Geest en genade, nog niet geheel, van ons geweken is. (4) Dat Hij, met Zijne oordeelen tot hiertoe, nog maar langzaam, tot ons gekomen is; en nog niet alle de phioelen Zijner gramschap, te gelijk over ons heeft uitgegoten. (5) Dat wij, tot op dezen dag toe, elk nog mogen wonen in zijne plaats, in vrijheid, onder eene Christelijke overheid, die ons, bij onze goederen, Godsdienst, leven en alles, nog blijft beschermen. Kortom (6) dat wij nog duizend zegeningen en barmhartigheden, dagelijks van Hem mogen genieten, en nog zoo vele zichtbare blijken, van Zijne genadige verschooning over ons, waarvan deze twee geenszins van de minste zijn: eerst, dat Hij den oorlog, tot hiertoe, nog geweerd heeft, van het grondgebied van onzen staat, en aan de vijandelijke legers, nog geen bevel gegeven heeft, om in ons Land te treden, en het alom, te vuur en te zwaard, te verdelgen. Vervolgens, dat Hij ons met Zijne genadige en magtige hand, in deze dagen heeft bewaard, voor de overstroming des waters; en dat gansch Holland, gelijk zeer ligt had kunnen gebeuren, niet in eene zee of zoutplas is veranderd geworden. — O! dit zijn al te maal, nog des Heeren grondelooze barmhartigheden over ons, waardoor Hij nog beproeven wil, of wij ons ook nog tot Hem zullen bekeeren, en ophouden met verder van Hem af

te wijken enz. Geloofd! geloofd, zij de Heere onze God op dezen dag, voor alle deze Zijne groote barmhartigheden en liefde, aan ons bewezen! O! Hij handelt ons niet, naar onze zonden; Hij vergeldt ons niet, naar onze ongeregtigheden; maar het zijn nog alleen de *goodertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn* enz.

O! mijne vrienden! laten wij deze groote barmhartigheden, en Zijne genadige en liefderijke verschooningen over ons, toch nu, door snoode ondankbaarheid niet verachten, of in den wind slaan; dat wij daardoor (1) te minder voor God, en Zijnen regtvaardigen toorn zouden vreezen. (2) Noch in onze zonden en onbekeerlijkheid, te meer volharden; (3) en Hem alzo noodzaken zouden, om ook eindelijk, deze Zijne genade en barmhartigheid, geheel van ons weg te nemen; en eindelijk het geheele verderf, over ons te brengen, waartoe Hij alreeds begonnen heeft, eene menigte van droevige voorbereidselen te maken. O! laat ons toch eens opmerken, op de grimmige, en slaande hand des Heeren, die thans tegen ons, om onze zonden en goddeloosheden, meer dan ooit te voren, is uitgestrekt, in vele oordeelen en zware bezoeken!

1 De Heere heeft al verscheiden jaren, tegen ons getwist, met het zwaard des *oorlogs*; ofschoon wij zelve, als eigenlijk of principale partij, tot hiertoe nog niet, in den oorlog zijn ingewikkeld; nogtans is dezelve reeds, een zeer zwaar oordeel voor ons Land, tot hiertoe, door het wegnemen van onze barrière, in de Oostenrijksche Nederlanden; door het vergieten van zoo veel bloeds, van onze landgenooten enz.; en door de schade, en het nadeel, van zulke groote onkosten enz; als ook, door het gevaar, daar wij nu in gekomen zijn.

2 Hij twist tegen ons, zedert eenige jaren, door eene zoo zware sterfte, van het *rund vee*. Wat is dat mede voor ons Land, niet een zwaar oordeel! wat een onnoemelijk getal, kostelijke beesten, zijn er niet door weggerukt! en wat eene groote schade, voor het Land, en de ingezetenen! hoe menig een wordt er bedorven, en tot armoede gebragt! wat ontstaat daar uit niet, een verval in de landerijen, die

de middelen zijn, van der ingezetenen bestaan! ja, wat een gebrek en duurte, in de levensmiddelen! en nog houdt dat oordeel niet op!

3 Hij twist tegen ons, met *verval* en *armoede*, binnen 's Lands, als: verloop en verval van neeringen en koopmanschappen; verval van onze finantiën of de geldmiddelen van den staat, waarmede het nog nooit zoo droevig als nu is gesteld geweest; het Land is reeds, met onnoemelijke schulden bezwaard, en moet nog dagelijks, met nieuwe belast worden. Zware schattingen en lasten, die van jaar tot jaar, meer toenemen; tot veler hoogste ongemak en verarming. Ja, eene vermindering onzer goederen en inkomsten, en een toenemend verval in alles.

4 Hij twist tegen ons met *watervloeden*; getuigen daarvan zijn deze laatste jaren; het jaar 1740, en dit tegenwoordige jaar. De oorzaak is, een groot verloop en bederf van onze rivieren. Van daar een oogenschijnlijk gevaar alle jaren, dat niet, dan door zware onkosten, in dezen benaauwdten tijd, zal kunnen geholpen worden.

5 Dit zijn Gods oordeelen, die thans nog zeer zwaar op ons rusten; maar in korte jaren te voren, heeft Hij ons, van jaar tot jaar, ook met Zijne slaande hand bezocht; dan met *harde winters* en *onvruchtbare zomers*; dan met *duurte* van alle levensmiddelen; dan met *veld-muizen*, die onze landerijen hebben verwoest. Dan met *zeewormen*, die eene zeer groote schade deden, aan onze zeedijken; dan met andere mindere oordeelen: ziekte onder de menschen; verliezen van schepen ter zee; zware stormwinden, en eene menigte van andere bezoeken; door alle welke droevige, en op een volgende regtvaardige kastijdingen des Heeren ons Land, van tijd tot tijd, zoodanig onderdrukt, geslagen en verzwakt wordt, dat het niet anders noodig heeft, om allengskens, tot Zijn verderf en geheele ondergang, gebragt te worden. Het Land moet aldus, van zelve te gronde gaan, indien de Heere aldus voort gaat, om van jaar tot jaar, in Zijn toorn, ons met diergelijke oordeelen te bezoeken enz.

6 En deze alle zijn nog maar allen, *ligchamelijke* oordeelen en bezoeken des Heeren; maar, indien

wij ook eens, Zijne *geestelijke* oordeelen mogten inzien, en daar eens aandachtig bij stil staan; o! hoe ligt nu Zijne bezoekende hand ook geslagen, aan onzen kandelaar, aan de kerk van Nederland! hoe schudt on beeft die *kandelaar* nu niet reeds, door jammerlijk gomis, van Gods Geest; door een overmaat van verval, en verdorvenheid, die in alle heilige dingen, nu zijn ingeslopen; en door een geesteloos, werelds wezen, dat onze kerk als overstroomd heeft; door *onvruchtbaarheid* van alle middelen en ordonnantiën; door *verduistering* der heilige waarheid, en groot verval in de leere; door twisten en enderlinge verdeeldheden; door *dwaling* en *ketterijen*; den aanwas van het papendom enz.; door het jammerlijk verval en de wereldsgezindheid der Leeraren, en andere kerkelijke personen; door zwaar verval, en nare geesteloosheid, van het ware Christendom; en door de algemeene goddeloosheid van alle des lands inwoners, die dagelijks meer en meer toeneemt. Wat zijn dat alles, geene nare voorboden, dat de Heere alreeds optrekt, en op den weg is, om onzen *kandelaar* uit te roeijen, en van zijne plaats te weren! want alle die dingen loopen daar, als voorbereidsels henen. O! wie dit alles, met aandacht opmerkt, kan daaruit anders, bij zich zelve oordeelen, dan dat zoo ooit nu dit schrikkelijk dreigement van den Tekst, door Christus uit den hemel, aan ons allen, ernstig gedaan wordt; dat, als wij nog langer weigeren ons te bekeeren, Hij ons dan *haastelijk* zal *bijkomen*. enz.

Hij zal ons haastelijk bijkomen; dat is, schielijk en onverwacht, als wij er het minst aan denken, maar zorgeloos zijn enz. (2) Hij zal het doen of door den oorlog, of door water, of door andere middelen, daar wij het minst door verwachten. (3) Zijn geduld met ons, is nu haast ten einde; Hij geeft ons nog maar een *kort uitstel*. (4) Hij zal het *zekerlijk* doen; het is geene ijdele bedreiging: wij mogen er wel staat op maken.

Hij zal onzen kandelaar van zijne plaats weeren; dat is, de Heere zal Neêrlands Kerk ontkerken, dat zij, Zijne Kerk niet meer zijn zal. (1) Hij zal het licht der Leere, en van Zijne waarheid, van ons komen wegnemen, ons beroven van onze ordonnantiën enz.

(2) Hij zal ons brengen onder eene paapsche magt, die ons niet zal toelaten, onzen Godsdienst hier meer vrij uit te oefenen. — (3) Hij zal ons brengen, onder zware vervolgingen der afgodendienaars, die er velen, om de religie zullen dooden, in gevangenis werpen; het Land doen ontvlugten, en hunne dagen, in ballingschap doen eindigen. (4) Duizenden van belijders, die de hitte der vervolging, niet zullen kunnen uitstaan, zullen afvallen tot het Pausdom, met hunne kinderen enz. Dan zal Neêrlands Kerk, geen Kerk, geen Kandelaar van Christus meer zijn, maar eene antichristische Kerk; men zal dan deze onze Kerk veranderd zien, in afgodische tempelen, daar de Mis-God, in zal gediend worden, en daar het zuivere Woord Gods, dan niet meer in zal gehoord worden enz. En dit zal dan het einde zijn van onzen Godsdienst, vrijheid, geruste bezittingen, en mogelijk ook van ons leven.

Zoo heeft de Heere, met afgefallen en onvruchtbare Kerken, die zich niet bekeeren wilden, altijd gehandeld. Met de zeven Kerken van Aziën, daar deze brieven aan geschreven zijn; met vele andere Kerken vroeg en laat. — Met de Kerken in Turkijen, in Duitschland, in Frankrijk, Hongarijen, Boemen, Polen en andere Landen; zij zijn allen uitgeroeid, ontkerkt geworden en gebleven, tot op dezen dag enz., ons ten voorbeelde. Wij moeten niet denken, dat God met Zijne bedreigingen zal spotten; Hij is geen man dat Hij liegen zoude; of dat Hij ons meer zal verschoonen, dan andere Kerken en volken; wij hebben geen voorregt, om boven anderen, tegen God te mogen zondigen enz. God zal geen Engel uit den hemel zenden, om ons te waarschouwen; Hij doet het, door den gewonen weg van woord en dienaren, daar moeten wij naar hooren.

Weet ook dat, als Gods oordeel, al in onze dagen niet komt, zulks ons niet helpen zal; want (1) wij zullen evenwel moeten sterven; Hij zal ons *haastelijk bijkomen*; Hij heeft duizend middelen, daartoe gereed; Hij komt tot de zorgelooze zondaars, als een dief in den nacht. (2) Dan zal Hij evenwel ook den kandelaar van ons wegnemen, om uit de Kerk uit te roeijen, alle verrotte leden. (3) En waar zullen onze zielen dan blijven? Och! of een ieder dat eens ernstig

wilde overdenken! Wat zal het vreesselijk zijn, onbekeerd te sterven, onder Gods toorn, en te vallen in Zijne handen! enz. O! Wat eene nare eeuwigheid staat er dan voor de deur! Wat zal het schrikkelijk in de helle wezen!

O! mijne vrienden! dit alles kunnen wij, met Gods genade, nu nog voorkomen, indien wij, naar des Heeren ernstigen raad en vermaning, heden maar ernstig willen luisteren, die opvolgen en gehoorzamen. Och! of het den ontfermenden God behaagde, ons allen door Zijn Geest, daarvan eens een regten indruk te geven, op dezen dag! indien wij willen weten, wat onze groote pligt is, waartoe wij nu allen van den Heere ernstig vermaand worden; en bij verzuim en nalaten van welke pligt wij, en het gansche Land, onmogelijk met God kunnen verzoend worden; noch de uitvoering voorkomen, van Zijne zware bedreiging, dat Hij ons haastig zal komen uitroeijen en ontkerken; zoo staat dat hier in den Tekst voor onze oogen daar geschreven, en wordt ons luide van Christus uit den hemel toegeroepen.

Het is ook, *gedenkt!* waarvan gij uitgevallen zijt! hier moet elk, in het bijzonder gaan beginnen, gedenkende, waarvan hij *zelve* uitgevallen is. Te weten, uit Gods gemeenschap; uit Zijne liefde; uit Zijne wet en geboden enz. Ten dien einde moeten wij (1) een regt onderzoek doen, op Gods heilige Wet, kennis nemen van derzelver heilige geboden, en van derzelver geestelijke kracht; hoe Hij eischt de *liefde* van het hart, in alle pligten en werken enz. Die Wet moet ernstig van ons overdacht, en dagelijks bestudeerd worden, met ernstige gebeden tot God, om derzelver regt verstand, gelijk David, *verlicht mijne oogen, opdat ik aanschouwe de wonderen uwer wet.* (2) Bij die Wet Gods, moeten wij dan ons zelve, ons hart, leven en wandel, naauwkeurig neder leggen en doorzoeken dat alles; tot dat wij een gezigt krijgen, waarvan wij afgeweken en uitgevallen zijn. O! dat zal ons de Heere, in dien spiegel van Zijne heilige Wet, klaar ontdekken; daarom moeten de Leer-aars die Wet, bij het Evangelie, scherpelijk prediken; en met derzelver vloeken en bedreigingen, op der menschen geweten, met kracht aandringen enz. (3)

Ziet! zoo moeten wij *gedenken*; daar moeten wij bij stille staan, en ons geheele hart er aan overgeven, om dat te overleggen; dit moet ons voornamelijk werk en bezigheid zijn; dit moet den voorrang hebben, voor al het andere werk. (4) Dit moeten wij zoo ernstig en aanhoudend doen, tot dat wij onze afwijkingen van God, nu klaarlijk zien, en uitgebreid over ons gansche leven, zoo in- als uitwendig, tot dat wij eenmaal, voor den hoogen en heiligen God, gansche-lijk in onze schuld staan, en nedervallen voor Zijn aangezicht, met eene diepe schaamte, berouw en verfoejing, walging en veroordeeling van ons zelve. — (5) Van dit werk der boetvaardigheid, moeten wij dagelijks meer en meer zoeken voort te zetten en te bevorderen, langs alle geördineerde wegen en mid-delen. Daartoe moet er een dagelijks *gedenken zijn, waarvan wij zijn uitgevallen*. — Wij moeten de Leeraars vrijheid geven, om ons bij alle gelegenheid, ons diep verval en zonde, voor oogen te stellen; wij moeten hen zelfs daartoe vermanen en opwekken. — Wij moeten ons hiertoe begeven, onder de ernstige Leeraars, die ons dit gedurig voorhouden, en in ge-dachtenis brengen. Wij moeten, bij alle gelegenhe-den, onder malkanderen, daarvan handelen en spre-ken; kortom, dit *gedenken* moet voortaan, onze grootste studie en werk zijn, dagelijks op de aarde.

Verder luidt onze pligt *en bekeert u!* — Wij moe-ten ijverig met Gods genade, aan het groote werk onzer bekeering arbeiden; en dat dagelijks (1) aan onze *eigene* bekeering, om alle kwade dingen en zon-den, die in ons zijn, en waardoor wij uit de liefde Gods vallen, zeer hartelijk te haten en te verfoeijen; daarvan eenen innigen afkeer te hebben; daartegen geloovig te bidden, te strijden, te arbeiden, te wor-stelen, en die af te leggen. Zoo lief als ons, ons leven en behoudenis is, zoo lief moet ons *de bekee-ring* zijn; want zonder deze, is er geene behoudenis te wachten. Wij moeten ons wenden in den geloo-ve, tot den Heere Jezus, om genade, om verzoening, om Zijnen Geest enz. Hij kan ons helpen; Hij wil ons helpen; Hij zal ons zeker helpen; als wij Hem maar regt geloovig, en zonder ophouden aanroepen. (2) Ook moeten wij verder, ijverig arbeiden, aan de bekeering van de onzen, daar wij naast aan verbon-

den zijn enz. (3) Alsmede aan die, van onzen *naasten* in 't gemeen; elk in zijn beroep en standplaats. Dit groote werk der bekeering, is het tweede stuk van onzen pligt enz.

Eindelijk, wij *moeten de eerste werken doen*. (1) wij moeten alzins, door genade arbeiden, om te be-komen een teeder, heilig, geestelijk, geloovig en God-zalig leven, zoo als het geweest is, met de eerste Christenen, en met de eerste Kerk van Nederland. — (2) Wij moeten overvloed van goede werken zoeken te bekomen, en in alle pligten der Godzaligheid, als een regt Christen-volk, *wandelende waardiglijk den Heere, tot alle behaaglijkheid* enz. O! hiertoe moe-ten wij den Heere Jezus, maar eens regt in den ge-loove omhelzen, als de fontein des geestelijken levens, en gebruiken Hem dagelijks enz.

Ziet! dit, dit zou de regte weg zijn, om ons zel-ven en ons Land, met God weder verzoend, gehol-pen en bevrijd te krijgen, indien het volk hiertoe eens, met Gods genade, konde besluiten. O! hoe ras zou de Heere dan, Zijnen toorn en oordeelen, van ons afwenden, met Zijne genade en vorige goedertieren-heid, tot ons wederkeeren! hoe wel zoude het ons, en ons Land dan weder gaan! — Ja, indien maar ie-mand, voor zich zelve in het bijzonder, dit werk ernstig, met Christus hulp, wilde gaan beginnen en volbrengen; ziet! zoo een zoude zeker zijne eigen ziel, voor een eeuwig verderf behouden; het Land met zijne bekeering, grootelijks helpen; want God wil somtijds, om de bekeering van weinigen, een geheel Land en volk sparen. En indien nogtans de toorn Gods, dit Land regtvaardig mogt verderven, zoo zou-de er nogtans dan, in de benaauwdheid, voor zoo een nog ontkoming zijn; en Hij zou een genadig God hebben, die de Zijnen beschermt en bewaart, als Zijn oogappel. O! dit moest ons allen dan immers nu, tot dezen grooten pligt opwekken; enz.